

AL MAGT TIL DE KLOGE

Samfundet er langsomt ved at forvandle sig til et intelligenshierarki. Den intelligente overklasse opnår stor magt og rigdom, imens den mindre intelligente underklasse står fortabt tilbage. Det forudser erhvervspsykolog Nikolaj Lunøe, der advarer mod udviklingen

af **KENNETH NIELSEN DÜRR** | knd@kl.dk | foto **NICOLAI LORENZEN**

Hvis en frø puttes i en gryde med vand, som langsomt varmes op, vil den ikke flygte, men i stedet stille og roligt blive kogt. På samme måde er samfundets forvandling til et intelligenshierarki ved at ske så langsomt, at vi som samfund ikke har lagt mærke til det.

Det mener erhvervspsykolog Nikolaj Lunøe, der blandt andet hjælper virksomheder med at screene potentielle nye chefer. Han mener, at det er langt nemmere for intelligente personer at få et højt indlæringsafkast for en minimal indsats, og det har virksomhederne opdaget og går derfor benhårdt efter de mest intelligente nye medarbejdere og chefer, da det giver sorte tal på bundlinjen. I Danmark og store dele af den vestlige verden er det muligt for højtbegavede mennesker fra dårlige sociale vilkår at få en høj ud-

dannelse, et godt job og en vis magt og indflydelse. Blandt andet gennem de gode uddannelsessystemer og det stærke sociale sikkerhedsnet, der er i disse lande.

– Den del af udviklingen er positiv, og jeg kan ikke komme med nogle argumenter imod den. Men vi må bare se i øjnene, at der er en bagside af medaljen, hvor de mindre godt begavede kan ende med at blive lukket ude fra jobmarkedet. Den tendens kan jeg allerede se i samfundet i dag, og jeg tror kun, den bliver mere tydelig med årene. Den del af udviklingen bryder jeg mig bestemt ikke om, siger Nikolaj Lunøe.

Han frygter, at samfundet vil dele sig i to med en højtbegavet overklasse, der sidder på al magten og rigdommen i samfundet, imens den mindre begavede underklasse ikke har nogen muligheder for at forbedre deres sociale status, eftersom intelligens er

Intelligens har altid været en form for magt, men i disse år er den på vej til at blive nøglemagten: Besidder man den, er man selvskrevet til at få del i magtens andre former.

ERHVERVSPSYKOLOG NIKOLAJ LUNØE

det vigtigste succeskriterium.

– Det er en tendens, der efter min mening er rimelig betydningsfuld. Nu skal jeg passe på med, hvad jeg siger, men efter sådan noget som klimaproblemer og overbefolkningsproblemer, så er det efter min mening en af de mest karakteristiske ting ved udviklingen af den rige del af verden, siger Nikolaj Lunøe.

INTELLIGENS ER NØGLEMAGTEN

Når Nikolaj Lunøe taler om intelligens, så mener han det som en ren biologisk kapacitet i nervesystemet, der ikke medregner personens erfaringer. Han sammenligner intelligens med en computers hardware og erfaringer med programmer, der kan installeres på computeren. Hvis du har en computer med en stor harddisk og en kraftfuld processor, kan du installere flere og mere komplekse

programmer, end du kan på en computer med en ringere harddisk og processor.

Det handler altså om en mere eller mindre medfødt intelligens, og det er denne rå intelligens, der er blevet indgangen til alle former for magt.

– Endnu i min barndom i halvtredserne var de rigeste og de bedst begavede medlemmer af samfundet to stort set adskilte grupper, der ikke sjældent så på hinanden med skepsis. I dag er de to grupper langsomt, men sikkert, ved at flyde sammen til én. Intelligens har altid været en form for magt, men i disse år er den på vej til at blive nøglemagten: Besidder man den, er man selvskrevet til at få del i magtens andre former, siger Nikolaj Lunøe.

Erhvervspsykologen ser også i sit daglige hverv, at virksomhederne går efter nye ledere og medarbejdere med en høj IQ i langt højere grad, end de gjorde tidligere. De velbegavede er nemlig mere værdifulde for virksomheden, og flere undersøgelser viser rent faktisk, at højt begavede mennesker tjener flere penge, har mere magt, bliver sjældnere syge og generelt er lykkeligere end mindre begavede mennesker.

– Intelligens er blevet konkurrenceparameter nummer et. Jeg vil hævde, at virksomhederne forsøger at tiltrække de klogeste hoveder, fordi det stiller dem bedre i konkurrencen med andre virksomheder. Det er svært at bevise det, fordi de fleste af tallene er hemmelige. Men jeg lever af at identificere folk, som tænker vældig godt og på det grundlag kan blive gode virksomhedsledere, siger han.

LIGE BØRN LEGER BEDST

Et af de helt store problemer ved at intelligensen er ved at blive den nye overklasse, er, ifølge Nikolaj Lunøe, at de højtbegavede og de mindre godt begavede ikke omgås hinanden socialt. De har nemlig ikke de samme problemer, referencerammer eller sprogbrug.

– Det sociologiske resultat af dette er, at de velbegavede og de mindre godt begavede er holdt op med at omgås hinanden. De bor i hver deres kvarterer, kommer i hver deres foreninger og mødes kun til familiære fester – som de skynder sig hjem fra med en følelse af ubehag, siger Nikolaj Lunøe.

Han ser både moralske, økonomiske og sociale problemer ved denne udvikling, men det er også et problem, fordi de ufaglærte

mister nogle af deres naturlige ledere, der tidligere kunne tale deres sag overfor ledelsen og andre magthavere.

– Der er ikke det samme intelligensoverskud blandt de ufaglærte i dag, som der har været tidligere. Dengang jeg var ung, kunne de så at sige "blive ledere for deres egne". De havde ikke uddannelsen, men de havde det i sig. De lavede deres egen hjemmestrikkede teorier om godt lederskab, som blev respekteret af de andre fra arbejdspladsen, fordi de kom fra nogle ligesindede, siger Nikolaj Lunøe.

Det er ikke kun personer, der er dygtige til tal, jura eller medicin, der bliver tilgodeset udviklingen. Det er alle slags intelligenser, der stiger til toppen og lader de mindre dygtige blive på bunden.

– Det virkelige problem er ikke længere, at nogle er bedre til sport eller gøgl eller håndværk, end de er til medicin eller jura. For intelligensøkonomien diskriminerer hverken sportsfolk, gøglere eller håndværkere, men giver dem tværtimod gode muligheder. Det virkelige integrationsproblem består i, at vi er ved at skabe et samfund, der udelukker mennesker med lav IQ, siger han.

Nikolaj Lunøe har ikke som udgangspunkt nogen konkrete løsninger på problemet, men han mener, det er vigtigt, at kommunerne modvirker den sociale desintegration, vi ser i samfundet. Det kan være i byplanlægningen, i folkeskolen eller i de lokale idrætsforeninger.

IKKE EN DOMMEDAGSPROFETI

Det er ikke alle, der mener, at samfundet ender som en kogt frø.

Per K. Larsen (S) er medlem af børne- og skoleudvalget i Furesø Kommune, og han deltog i KL's Børnetopmøde i Aalborg i starten af februar, hvor Nikolaj Lunøe havde et oplæg om intelligensen som den nye overklasse. Han blev så provokeret af oplæggets dystre

Det sociologiske resultat af dette er, at de velbegavede og de mindre godt begavede er holdt op med at omgås hinanden. De bor i hver deres kvarterer, kommer i hver deres foreninger og mødes kun til familiære fester – som de skynder sig hjem fra med en følelse af ubehag.

BLÅ BOG

- Nikolaj Lunøe
- Født 20. marts 1950
- Uddannet cand.psych. ved Københavns Universitet
- Erhvervspsykolog og medlem af konsulentnetværket Capability, der hjælper virksomheder med at udvikle deres organisatoriske struktur. De har blandt andet arbejdet sammen med Arla Foods og Maersk

udsigter, at han kontaktede Nikolaj Lunøe umiddelbart efter oplægget. Per K. Larsen mener nemlig godt, at vi kan nå at skrue ned for varmen og redde frøen.

– Det, der provokerede mig mest ved oplægget, var at han lod alt håb ude. Han havde ingen løsninger på det her, og det siger han ud til en forsamling af politikere, som alle sammen er valgt, fordi de gerne vil skabe et bedre samfund. Han siger det som en dommedagsprofeti, som vi ikke kan gøre noget ved, men det mener jeg rent faktisk godt, vi kan, siger Per K. Larsen.

Han kan godt se den langsomme udvikling til et samfund med intelligensen som overklasse i hans hverdag, men han mener, at det blot er et lille hjørne af en generel tendens til stigende ulighed i samfundet.

– Det er det, som gør problemet rigtig ubehageligt. Men som politikere kan vi blandt andet sørge for, at eleverne i folkeskolen får den nødvendige og kvalificerede undervisning, der gør dem i stand til at gennemføre en ungdomsuddannelse. Det ved vi, at de er meget dygtige til i folkeskolerne allerede nu, men vi skal sikre, at de bliver endnu bedre, hvis vi skal vende udviklingen, siger Per K. Larsen.

Byrådsmedlemmet peger også på, at det er vigtigt, de forskellige sektorer i kommunerne dropper silotænkningen og bliver bedre til at hjælpe en enkelt familie eller et enkelt barn, der måske falder ind under flere sektors områder.

– En lav intelligens kommer sjældent alene. Det forekommer ofte i familier, som har andre sociale problemer, de kæmper med. Så man skal virkelig være indstillet på at hjælpe på alle fronterne samtidig. Så man både hjælper barnet i skolen og familien derhjemme. Det, tror jeg, er nøglen til undgå sådan en samfundsudvikling, som Nikolaj Lunøe forudser, siger Per K. Larsen.

Per K. Larsen og Nikolaj Lunøe har aftalt, at de i den nærmeste fremtid vil mødes sammen med andre, der interesserer sig for området, og drøfte, hvad der kan være af løsninger på problemet. <

